

Selanska rotunda sv. Nikolaja in Device Marije

Selanska rotunda

- Informacije:
- posredovanje turističnih in drugih informacij
  - rezervacije v sobah, apartmajih, turističnih kmetijah in gostiščih
  - nudenje lokalnega vodenja in rezervacije ogledov
  - promocija

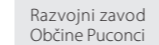
TIC Moravske Toplice
Kranjčeva ulica 3
9222 Moravske Toplice
T: +386(0)2 538 15 20
F: +386(0)2 538 15 22
E: tic.moravci@siol.net
www.moravske-toplice.com

Delovni čas:
PON-PET: 8.00-18.00 (v poletnem času: 8.00-20.00)
SOB: 7.00-15.00
NED in prazniki: 8.00-14.00

TIC Selo – podružnica TIC Moravske Toplice
Delovni čas: APRIL – NOVEMBER
TOR-NED: 9.00-17.00
PON: zaprto
Info o vstopnini: TIC Moravske Toplice

Založnik: TIC Moravske Toplice
Zanj: Matejka Pajalič, v. d. direktorice TIC MT
Besedilo: dr. Janez Balažič
Lektura: Milan Vincetič
Fotografije: Tomislav Vrečič
Oblikovanje: Sandi Červek
Grafična priprava in tisk: Atelje za črko in sliko
Naklada: 10.000 izvodov
September 2009

Projekt so finančno omogočili: Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije,
TIC Moravske Toplice, Občina Moravske Toplice

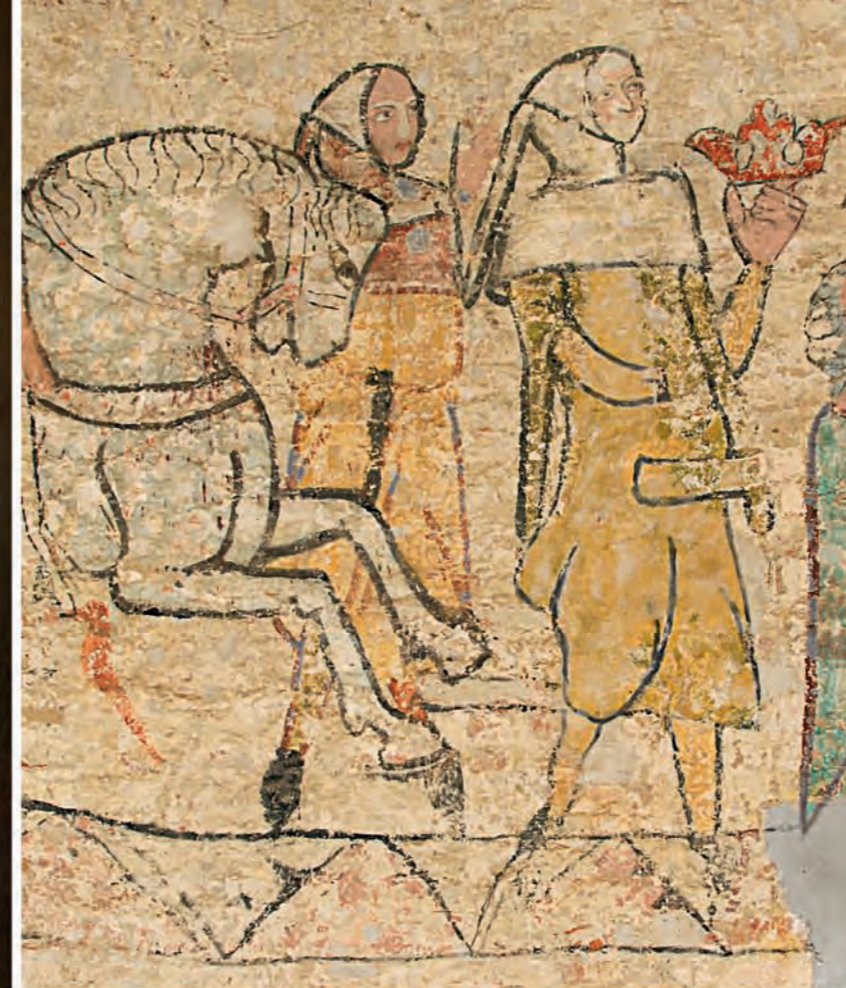

V nekdanji Slovenski krajini, na zarobju vzhodnega Goričkega, je selanska rotunda položena kot biser v dolino Kobiljanskega potoka. Po legendi naj bi sprva pripadala templjarjem, a je resnica o tem še vedno zapredena v kopreno skrivnostnosti. Četudi se v pisnih virih kraj Selo (*Lak*) prvič omenja šele 1340 in 1365 kot *seu valle Lak Sancti Nicolai* (v dolini sv. Nikolaja), pa je njen nastanek zgodnejši, saj je po dosedanjih spoznanjih utegnila nastati pred prvo polovico 13. stoletja, torej še v času ogrskega kralja Andreja II. (1205-1235), ko jo je kot del domnevne monastične postojanke zgradila vplivna stavbarnica pod visokim plemiškim ali redovnim patronatom.

Okroglo svetišče je odličen preostanek arhitekturno domnevno obsežnejšega srednjeveškega stavbnega kompleksa: temeljni zidec je iz vulkanskega tufa in nosi skladno, iz opeke zgrajen opečni plašč, ki ga slikovito členijo ritmično razporejene lizene, katerih višinski vzgon pod stožčasto in s skodlami krito streho zaustavi razgibani, iz opeke sestavljeni venčni zidec konzol ter vodoravni v cikcak položeni niz opek zobčastega reza. Romanskemu stavbnemu kanonu ter proporcem so scela podrejeni še apsida, portal, značilno zožene, zgoraj polkrožno zaključene okenske odprtine ter celotna notranjščina. Le-ta je v pritličnem predelu oblikovana v deset sedežem namenjenih vdolbin, prehod valjastega ostenja v kupolo pa členi opečni venec. Selanska rotunda zaradi svoje izjemne stavbne dovršenosti ter romanske slogovne ubranosti izstopa tudi med tipološko sorodnimi arhitekturnimi uresnitvami v širšem podonavskem prostoru, kakršne predstavljajo kapele v Jáku, Kallósdú in Vitenyédzentpálu.

Poleg izjemne arhitekturne pričevalnosti se je v Selu ohranilo še dvoje plasti stenskih slikarij. Od prve poslikave je na notranjem severnem ostenju preostala le monumentalna kompozicija Pohoda in poklona treh kraljev, ki je slikana na belež brez temeljnega ometa in jo zaznamuje značilna zgodnjegotska linearnost. V prostoru nastanka gre za zgodnji, tkim. konjeniški tip pohoda, kar pomeni, da v kontinuiranem načinu simultano poteka konjeniški pohod ter Poklon modrih. Slikarija je najverjetneje nastala v 1. tretjini 14. stoletja izpod roke dobrega mojstra in v tesni odvisnosti od patricijskih naročnikov, najbrž plemiške rodbine Amadejcev iz nekdanje Gornje Lendave.

V času ok. leta 1400 so po imenih neznani slikarji iz t.i. vojvodske delavnice – iz kroga sodelavcev iz tkim. vitražne produkcije – v fresko tehniki uresnili vsebinsko in likovno poglobljeno predstavo Kristusovega pasijona. Umetnostni značaj pasijonskih slik izpričuje njihova izhodišča v t. i. drugem praškem slogu, ki pa je tu ob dunajskem posredništvu scela in razpoznavno izzvenel v duhu internacionalnega oz. mehkega gotskega sloga. V pritličnem predelu so v nišah postavljeni svetniki in svetnice, med katerimi, poleg patrona sv. Nikolaja, izstopa sv. Ludovik Anžujski, višje pa so fragmenti 'meniških' doprsij, v osrednjem delu severnega ostenja pa kompozicija Pohoda

in poklona treh modrih, ki v smeri proti apside oz. oltarju poudarja epifanijski pomen, ki pa ga sijajno nadgrajuje ikonografija pasijonskih prizorov, sestavljena v obsežen pomenski kompleks, čigar miselni (teološki) koncept je zasnoval nek silno učen, v frančiškanske ali druge redovne meditacije zagledani klerik. Alegorično zastavljeni prizori se namreč v prostoru preiščeno sestavljajo v projekcijo, ki izzveni v uglašeni ter pomensko anagogični eshatološki dikciji. Tako se gledalcu že ob vstopu, ko zre naravnost v Judežev poljub, vzbudi dvom v šibkost vere in istovetenje z Judeževim izdajstvom, kajti vstop v rotundo hkrati simbolično označuje Kristusov prihod v Jeruzalem, umeščen v navpični osi nad vhodom; od tod naprej se torej v smeri z desne na levo in naokrog nenehno istoveti ter simbolno udeležuje vseh postaj Kristusovega pasijona; nasproti apside in oltarja, denimo, sta za evharistično daritev simbolno umeščena Zadnja večerja in Kristus na Oljski gori.

Imenitna vsebinska in likovna uresničitev pasijona se zaokroži na temenu kupole, kjer je poleg simbolov evangelistov v mandorli, v osi, razdeljeni s simboloma sonca in lune, upodobljen Prestol milosti (*Thronus gratiae*), torej Bog oče z razpelom v naročju na eni ter Vstali Kristus na drugi strani. Za navidezno pregledno zasnovo in razporeditvijo pasijonskih prizorov je v formulacijo Prestola milosti umeščena eshatološko zapletena projekcija: v Selu je namreč slikar naslikal Boga očeta z zakritim obrazom, ki se v svojski podreditvi pasijonskih prizorov zaokrožuje v izvirno teološko koncepcijo Poslednje sodbe, kar izzveni v sijajni predstavnosti, ki ustreza bibličnemu tekstu: »On je, ki prestoljuje nad zemeljskim krogom, / katerega prebivalci so kakor / kobilice, / ki razprostira nebo kakor pregrinjalo, / ga razpenja kakor šotor za / prebivanje« (Iz 40, 22). Imenitna simbolika se seveda ujema z arhitekturno danostjo rotunde, saj je kupola nebo svetišča in »kakor šotor za prebivanje«.

Poslikava v Selu ima zaradi specifičnih pomenskih razsežnosti nadregionalni pomen. Do angažmaja slikarjev iz 'vojvodske delavnice' je lahko prišlo le z vplivnim posredovanjem nekoga iz 'družinskega' kroga, kamor moramo poleg Nikolaja II. Szécsija in žene Helene, sestre vplivnega dvorjana in palatina Nikolaja II. Garaija, prišteti tudi celjske grofe.

Historično preoblikovano rotundo iz 1845-46 so v skladu z njeno izvorno romansko dobo rekonstruirali leta 1956, stenske slikarije pa so bile obnovljene v letih 1978-1980. Del izvirne opreme, poznogotski leseni krilni oltar s prizori Oznanjenja, Kristusovega rojstva, Poklona modrih in Marijine smrti na praznični ter z upodobitvami patrona, sv. Nikolaja in treh madžarskih 'kraljevskih' svetnikov, Štefana, Emerika in Ladislava na delavniški strani iz ok. 1490, pa je škof Ferenc Szenczy leta 1864 podaril budimpeštanskemu Narodnemu muzeju in je na ogled v tamkajšnji Madžarski narodni galeriji (Magyar Nemzeti Galéria), zato je dandanes v apside le baročna podoba Križanja.